

Kaderbrief 2027

Provincie Noord-Holland

Versie - Provinciale Staten, 13 mei 2026

INHOUDSOPGAVE

Bestuurlijk voorwoord.....	3
1. Inleiding en samenvatting.....	5
2. Financieel perspectief.....	6
2.1 Financiële kengetallen.....	6
2.2 Reserveren voor toekomstige investeringen.....	8
3. Geactualiseerde meerjarenraming 2027-2030.....	9
3.1 Technische bijstellingen.....	11
3.2 Autonome ontwikkelingen.....	12
3.3 Beleidsvoorstellen Kaderbrief 2027.....	13
3.4 Versterken eigen vermogen.....	14
3.5 Beleidsontwikkelingen zonder financiële gevolgen.....	15
4. Tweede begrotingswijziging 2026.....	17
Bijlage Kaderbrief 2027 (Toelichtingen).....	18
Toelichting Technische bijstellingen (3.1).....	18
Toelichting Autonome ontwikkelingen (3.2).....	21

Bestuurlijk voorwoord

Van ambitie naar uitvoering

De afgelopen jaren hebben we veel bereikt, daar zijn we trots op. Deze Statenperiode is het kabinet in Den Haag meermaals gewisseld, met bijbehorende (financiële) teleurstellingen. Ook dit heeft ons gedwongen om kritischer naar eigen middelen te kijken. 2027 wordt het jaar van afronden en doorbouwen. We leveren op wat we hebben beloofd, maken keuzes waar dat nodig is en laten een provincie achter met een stevige inhoudelijke, organisatorische en financiële basis. Niet alles kan, maar wat we doen, doen we met focus, tempo en bestuurlijke duidelijkheid.

De provincie Noord-Holland opereert in een context van aanhoudende schaarste. Schaarste aan fysieke ruimte, aan stikstofruimte, aan netcapaciteit, aan uitvoeringskracht en aan financiële ruimte. Die schaarste is niet tijdelijk, maar zal voor de komende jaren de realiteit blijven. Juist daarom is het belangrijk om duidelijk te zijn over wat kan en over wat we doen. Geopolitieke spanningen trekken een wissel op onze vrijheid en onze welvaart. Stijgende energie- en grondstofprijzen stuwden de inflatie verder op.

Duurzaam financieel beleid

In voorgaande jaren hebben we maatregelen genomen ter versteviging van de provinciale begroting. De Treasury is op orde gebracht, het principe van "structurele dekking voor structurele uitgaven" is geïmplementeerd en onze inkomsten zijn in lijn gebracht met stijgende structurele kosten. Het financieringsstatuut is aangepast, de mandaten voor financiering zijn geformaliseerd en de inzet van reserves is verder aan banden gelegd.

Ook hebben we normen voor financiële kengetallen geïntroduceerd en is gestart met het ordenen van alle financiële kaders. Deze maatregelen hebben de druk op de kengetallen gedempt. Toch is de structurele trend nog niet gekeerd. We zullen dan ook moeten leren sturen op de samenhang tussen de lange en korte termijn. Dat betekent dat we actief moeten sturen op de kengetallen in relatie tot het begrotingssaldo.

Vorig jaar volgde een doorbraak in de verdeling van het Provinciefonds. Daarbij werd ook de weeffout, waarmee we jarenlang structureel tekort zijn gedaan, gecorrigeerd. Een succesvol resultaat, waar veel op is ingezet en dat leidt tot substantieel meer inkomsten voor de provincie.

Met het oog op toekomstige investeringen, onder meer in bereikbaarheid en groen, hanteren wij in deze kaderbrief een terughoudende begrotingslijn. Incidentele meevallers worden niet omgezet in structurele verplichtingen. Financiële ruimte zetten we in om risico's te beheersen, investeringen zorgvuldig te faseren en ons weerstandvermogen te versterken.

Deze kaderbrief markeert daarmee een bestuurlijke lijn: we voegen geen nieuwe ambities toe, maar kiezen scherp binnen bestaand beleid. We richten ons op het realiseren van wat is ingezet en op het creëren van een stabiele uitgangspositie voor de

volgende bestuursperiode. Dat vraagt ook om een provinciale organisatie die resultaatgericht en wendbaar is. Een organisatie die samenwerkt en eigenaarschap toont. Een organisatie die uitvoeringskracht heeft en financieel robuust is. Met de kaderbrief 2026 is hiervoor een traject ingezet; deze kaderbrief zet die lijn door.

Afronden en doorbouwen

Uiteindelijk gaat het niet om papieren plannen, maar om wat inwoners merken. Het gaat erom dat projecten daadwerkelijk worden afgerond. Dat woningbouw, bereikbaarheid en veiligheid niet vastlopen. Dat de natuur en de leefomgeving verbeteren. En dat de provincie voorspelbaar is in haar keuzes en betrouwbaar is in haar uitvoering. Als stabiel middenbestuur dragen wij immers een bijzondere verantwoordelijkheid. We zijn de verbindende schakel tussen gemeenten en Rijk, het coördinerend middelpunt dat verbindt wat niet los mag raken.

Esther Rommel

Gedeputeerde Financiën

1. Inleiding en samenvatting

Voor u ligt de Kaderbrief 2027. Deze Kaderbrief geeft aan welke financiële ruimte er is de komende jaren in het licht van de externe ontwikkelingen die impact hebben op de provincie.

Financiële spagaat

De financiële positie van de provincie is gunstiger t.o.v. vorig jaar, mede dankzij het herstel van de weeffout in het provinciefonds. Op de korte termijn wordt een aantal jaren een positief verwacht resultaat gepresenteerd. Wel is de ontwikkeling van de inflatie als gevolg van de hoge olieprijs zorgelijk, temeer daar alle deskundigen verwachten dat de grote effecten daarvan nog moeten komen. Tegelijk zien we dat de financiële kengetallen op de langere termijn een verslechtering laten zien. Zo nemen de Netto-Schuldquote en de kapitaallastendruk toe. De kengetallen overschrijden op lange termijn de gewenste signaalwaarden en zullen in de categorie 'risicovol' terechtkomen. Het effect op korte en lange termijn zal hierna verder worden toegelicht in het hoofdstuk 'financieel perspectief'.

Om de lange termijn positie niet verder te laten verslechteren, zijn we terughoudend ten aanzien van de inzet van aanvullende middelen uit te verwachte positieve resultaten. Waar nodig zetten we deze ruimte beperkt in ter versterking van huidig beleid. Deze worden toegelicht in hoofdstuk 3.3 'Beleidsvoorstellen Kaderbrief 2027'. Overige verwachte positieve resultaten zullen meerjarig worden toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 2.2 'Reserveren voor toekomstige investeringen'.

Bijstellingen

In het hoofdstuk 'geactualiseerde meerjarenraming' worden de technische, autonome en nieuwe beleidsaanpassingen per onderwerp toegelicht. Ontwikkelingen voor faunaschade hebben financieel gezien de meeste negatieve impact. Een negatief effect wordt veroorzaakt door een stijging van de aanvragen, stijging van gewasprijzen en stijging van taxatiekosten. Daarnaast heeft de provincie besloten om houtduivenschade niet meer te vergoeden. Deze beleidsaanpassing heeft een structureel positief effect en dempt daarmee de hierboven omschreven lastenstijging.

Naast bovengenoemde onderwerpen wordt in deze kaderbrief een toelichting gegeven op een aantal beleidsmatige ontwikkelingen, die op dit moment nog geen financiële impact hebben.

Investeren in bereikbaarheid

Om de Staten beter te betrekken bij de stand van zaken rondom grote infrastructurele projecten wordt naast deze Kaderbrief een aparte informerende brief verstuurd aan de Staten. Hierin wordt een beredeneerde inschatting gegeven van de planning en de kosten van de grootste investeringen en hoe daar nu rekening mee wordt gehouden in de begroting.

2. Financieel perspectief

2.1 Financiële kengetallen

We willen grip houden op onze financiën. Daarbij streven we naar stabiliteit en flexibiliteit. Om te kunnen sturen op de ontwikkeling van de begroting en de balans, hanteren we onderstaande (financiële) kengetallen en de vastgestelde normen.

		Signaalwaarden PNH		
	Kengetal	Gezond	Alert	Risicovol
Key-indicatoren	Netto schuldquote gecorrigeerd	<150%	150-200%	>200%
	Kapitaallastenratio	<10%	10-15%	>15%
BBV	Netto schuldquote	<150%	150-200%	>200%
	Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
	Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
	Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%
	Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Overige	Rente risiconorm	<20%	20%	>20%
	Kasgeldlimiet	<7%	7%	>7%
	Weerstandratio	>2	1-2	<1
	Norm algemene reserve	>25%	25%	<25%

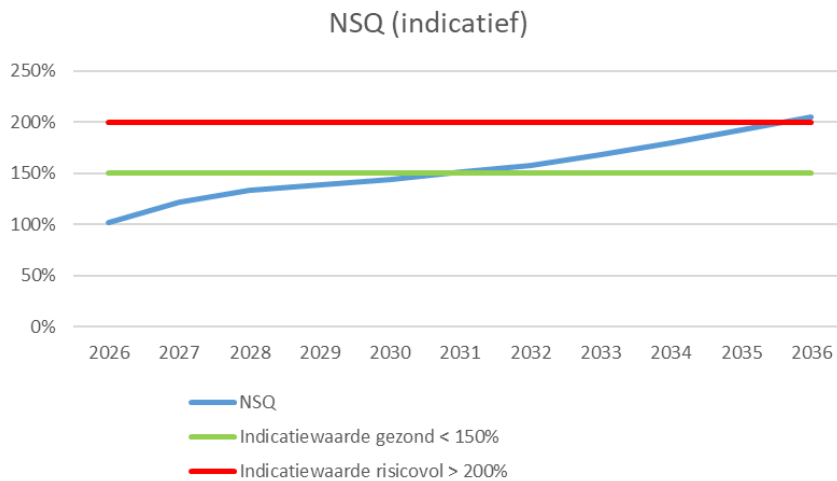
De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die uw Staten in de beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. Daarmee levert u een bijdrage aan uw kaderstellende en controlerende rol.

Een afzonderlijk kengetal zegt nog weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat zij alleen in gezamenlijkheid en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de provincie. De netto schuldquote en de kapitaallastenratio zijn hierbij de belangrijkste indicatoren.

Netto schuldquote

De netto schuldquote (NSQ) geeft inzicht in de schuldpositie van de provincie in verhouding tot haar inkomsten. Dit kengetal laat zien in hoeverre de provincie daadwerkelijk afhankelijk is van geleend geld voor haar eigen taken. Een stijgende schuldquote beperkt de financiële wendbaarheid en vergroot op zijn beurt de rentelasten. De provincie gebruikt dit kengetal als een van de belangrijkste indicatoren voor de houdbaarheid van de financiële positie.

In de tabel hieronder is indicatief het verloop van de netto schuldquote opgenomen. Hierin zijn alle financiële effecten uit deze kaderbrief meegenomen.

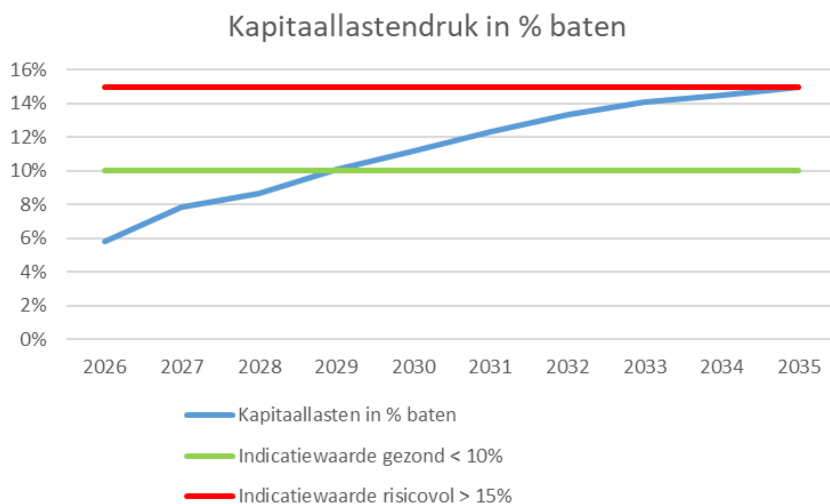


Zoals uit de grafiek blijkt zal de NSQ de komende jaren stijgen en boven de 150% (alert) uitkomen. Deze stijging wordt veroorzaakt door de investeringsambities die de provincie heeft. Om deze investeringen te kunnen realiseren dient de provincie hiervoor geld te lenen en zal de schuldpositie en de bijbehorende NSQ gaan stijgen.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio laat zien welk deel van de structurele inkomsten wordt besteed aan rente en afschrijving. Dit kengetal is vooral relevant in een periode waarin investeringen toenemen en de provincie weer leningen aantrekt. Hoe hoger de kapitaallasten, hoe minder ruimte er resteert voor nieuw beleid. Dit kengetal geeft daarmee inzicht in de druk die investeringen leggen op de exploitatie.

In de tabel hieronder is indicatief het verloop van de kapitaallastenratio opgenomen. Hierin zijn alle financiële effecten uit deze kaderbrief meegenomen.



Door de investeringsambities van de provincie zal de kapitaallastendruk stijgen. Dit is het gevolg van meer investeren en dus uiteindelijk hogere afschrijvingslasten en de stijgende lening portefeuille als gevolg van deze investeringen. Bij een grotere lening portefeuille zal ook de rentelast gaan stijgen. Samen vormen deze afschrijvingen en rentelasten de kapitaallasten. In de grafiek is te zien dat in 2029 de kapitaallastendruk boven de 10% (alert) uit gaat stijgen. Dit betekent dat in 2029 de kapitaallasten 10% beslagleggen op de structurele inkomsten. Dit percentage zal na 2029, net als de NSQ, blijven stijgen als gevolg van de investeringsambities.

2.2 Reserveren voor toekomstige investeringen

Wanneer we de financiële ontwikkeling tot en met 2036 analyseren, zien we een toename van de schuldpositie, de netto schuldquote en de kapitaallasten als percentage van de inkomsten. Deze ontwikkeling zorgt ervoor dat de status van onze financiële positie vanaf 2031 – op basis van de signaleringswaarden voor de NSQ en de kapitaallasten (als percentage van de inkomsten) – verschuiven van *gezond* naar *alert* of mogelijk zelfs *risicovol*. Dat past niet bij een financieel gezonde en toekomstbestendige begrotingskoers.

Daarom is het wenselijk om positieve begrotingsaldi niet direct in te zetten voor extra bestedingen, maar vooraleerst te benutten voor het versterken van het eigen vermogen en het reserveren (sparen) voor toekomstige investeringen. Op die manier kunnen toekomstige investeringen (weer) deels uit eigen middelen worden gefinancierd. Dan hoeven we minder te lenen waardoor de toename van de schuldpositie, de netto schuldquote en de daarbij horende rentelasten worden beperkt. Reserveren voor toekomstige investeringen is daarmee een verantwoord financieel uitgangspunt dat bijdraagt aan het behoud van financiële stabiliteit op langere termijn.

In de toekomst blijft de provincie, naast eigen investeringen, ook oog houden voor bereikbaarheidsinitiatieven vanuit andere organisaties. Om de kosten voor toekomstige projecten te kunnen dekken, zullen verwachte onderbestedingen op kapitaallasten waar mogelijk en zo nodig toegevoegd worden aan de reserve 'Uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden'.

3. Geactualiseerde meerjarenraming 2027–2030

In deze kaderbrief actualiseren wij op basis van de thans bekende budgettaire ontwikkelingen het financieel kader 2027-2030. In de hiernavolgende overzichten geven we eerst een totaaloverzicht van het startpunt; de lasten en baten in totaal vanaf de Begroting 2026. Daarna worden de mutaties van het financieel kader in 4 categorieën toegelicht. De vier categorieën gezamenlijk resulteren in het meerjarenbegrotingssaldo bij de kaderbrief 2027. In hoofdstuk 4 is een apart hoofdstuk toegevoegd waarin de wijzigingen voor het lopende jaar 2026 zijn opgenomen. Deze zullen worden verwerkt bij de Tweede begrotingswijziging 2026.

Onderstaande tabel geeft het totale financieel kader van deze kaderbrief weer.

*Tabel 1: Financieel Kader (N= nadelig, V= voordelig; bedragen * € 1 mln.):*

Financieel kader	2027	2028	2029	2030
Saldo begroting 2026	15,8 V	24,4 V	17,6 V	17,0 V
3.1 Technische bijstellingen	24,3 V	24,0 V	21,3 V	16,7 V
3.2 Autonome ontwikkelingen	25,0 N	14,3 N	14,4 N	14,4 N
3.3 Beleidswijzigingen	3,5 N	3,9 N	3,8 N	3,3 N
3.4 Versterken eigen vermogen	11,6 N	30,2 N	20,7 N	16,0 N
Eindstand Kaderbrief 2027	-	-	-	-

Saldo begroting 2026

In de tabel hieronder is een nadere duiding gegeven van de lasten en baten van de Programmabegroting 2026.

Tabel 2a: (N= nadelig, V= voordelig; bedragen x € 1 mln.):

	2027	2028	2029	2030
Lasten	780,2 N	767,2 N	753,4 N	723,9 N
Baten	722,4 V	739,0 V	744,0 V	755,0 V
Saldo baten en lasten	57,8 N	28,2 N	9,4 N	31,1 V
Stortingen reserves inclusief overhevelingen	92,40 N	98,4 N	114,1 N	90,2 N
Onttrekkingen reserves inclusief overhevelingen en vrijval	166,0 V	151,0 V	141,1 V	76,1 V
Totaal exploitatiesaldo (begroting 2026)	15,8 V	24,4 V	17,6 V	17,0 V

In de tabel hieronder is een overzicht gegeven van de baten en lasten per programma exclusief de mutaties op de reserves:

Tabel 2b: (N= nadelig, V= voordelig; bedragen x € 1 mln.):

Lasten	2027	2028	2029	2030
P1. Bestuur	23,9 N	23,6 N	23,5 N	23,3 N
P2. Klimaat en gezonde leefomgeving	72,6 N	70,3 N	68,9 N	69,1 N
P3. Ruimte en wonen	24,4 N	14,6 N	12,8 N	12,2 N
P4. Bereikbaarheid	282,5 N	294,2 N	278,6 N	288,8 N
P5. Natuur en landelijk gebied	180,9 N	171,1 N	165,1 N	112,3 N
P6. Economie, leefbaarheid en cultuur	48,0 N	36,9 N	36,8 N	37,4 N
P7. Overzicht algemene middelen en organisatie	147,9 N	156,5 N	167,7 N	180,8 N
Totaal lasten	780,2 N	767,2 N	753,4 N	723,9 N
Baten				
P1. Bestuur	0,1 V	0,1 V	0,1 V	0,1 V
P2. Klimaat en gezonde leefomgeving	6,7 V	6,1 V	6,2 V	6,3 V
P3. Ruimte en wonen	0,0 V	0,0 V	0,0 V	0,0 V
P4. Bereikbaarheid	15,7 V	18,1 V	5,4 V	3,3 V
P5. Natuur en landelijk gebied	22,1 V	16,7 V	16,9 V	11,8 V
P6. Economie, leefbaarheid en cultuur	0,4 V	0,3 V	0,3 V	0,3 V
P7. Overzicht algemene middelen en organisatie	677,4 V	697,7 V	715,1 V	733,2 V
Totaal baten	722,4 V	739,0 V	744,0 V	755,0 V
Totaal saldo baten en lasten	57,8 N	28,2 N	9,4 N	31,1 V

3.1 Technische bijstellingen

In deze paragraaf zijn de bijstellingen opgenomen naar aanleiding van de actualisatie van berekeningen op basis van bestaand, eerder door uw Staten geaccordeerd, beleid of autonome ontwikkelingen waar de provincie geen invloed op heeft, zoals het provinciefonds opgenomen.

Tabel 3 - Technische bijstellingen (Bedragen x € 1 miljoen, N= nadelig, V= voordelig)

Regel	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
A	Saldo begroting 2026	15,8 V	24,4 V	17,6 V	17,0 V
B.	Ontwikkelingen provinciefonds en opcenten	20,3 V	21,3 V	22,6 V	18,8 V
C.	Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen	5,1 N	6,7 N	10,6 N	12,2 N
D.	Areaaluitbreiding	0,6 V	0,6 V	0,5 V	0,5 V
E.	Leges	0,3 V	0,3 V	0,3 V	0,3 V
F.	Renteresultaat (saldo rentebaten en lasten)	7,9 V	8,2 V	8,2 V	8,5 V
G.	PDENH: BTW blijkt compensabel	0,3 V	0,3 V	0,3 V	-
H.	Structureel maken van bezuinigingen uit Kaderbrief 2026	-	-	-	0,8 V
	<i>Subtotaal technische bijstellingen</i>	24,3 V	24,0 V	21,3 V	16,7 V
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	40,1 V	48,4 V	38,9 V	33,7 V

*Een nadere toelichting op de technische bijstellingen is opgenomen in de bijlage.

3.2 Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen betreffen financiële mutaties die voortvloeien uit bestaand beleid, wettelijke en contractuele verplichtingen, prijs- en loonontwikkelingen en noodzakelijke aanpassingen in de bedrijfsvoering. Deze mutaties zijn nodig om de bestaande taken en wettelijke verantwoordelijkheden te kunnen blijven uitvoeren.

Tabel 4 - Autonome ontwikkelingen (bedragen x € 1 mln.)

Regel	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	40,1 V	48,4 V	38,9 V	33,7 V
I.	Stijgende ICT-kosten	1,6 N	1,6 N	1,6 N	1,6 N
J.	Stijgende huisvestinglasten	0,8 N	1,2 N	1,2 N	1,2 N
K.	Juridificering maatschappij	0,2 N	0,2 N	0,2 N	0,2 N
L.	Wet en regelgeving rond informatiebeveiliging, privacy, data en AI	1,2 N	1,2 N	1,2 N	1,2 N
M.	Noord-Hollands Archief	0,2 N	0,2 N	0,3 N	0,3 N
N.	Alliander	1,1 N	1,1 N	1,1 N	1,1 N
O.	Energieneutraal Paviljoen Welgelegen	1,9 N	-	-	-
P.	VENOM verkeersmodel	0,1 N	0,1 N	0,1 N	0,1 N
Q.	Huis van Hilde	0,3 N	0,3 N	0,3 N	0,3 N
R.	OV-SAAL	0,5 N	-	-	-
S.	RVO - Landbouwsubsidies	5,1 N			
T.a	Faunaschade (<i>prijspeil 2026</i>)	16,4 N	16,4 N	16,4 N	16,4 N
T.b	Faunaschade (<i>niet vergoeden houtduiven</i>)	8,0 V	8,0 V	8,0 V	8,0 V
U.	Aanvullende subsidie A9 Heiloo	3,6 N	-	-	-
	<i>Subtotaal Autonome ontwikkelingen</i>	25,0 N	14,3 N	14,4 N	14,4 N
	Saldo meerjarenraming na autonome ontwikkelingen	15,1 V	34,1 V	24,5 V	19,3 V

*Een nadere toelichting op de autonome ontwikkelingen is opgenomen in de bijlage.

3.3 Beleidsvoorstellen Kaderbrief 2027

In deze Kaderbrief 2027 worden de volgende beleidsvoorstellen verwerkt.

Tabel 5 Voorstellen Kaderbrief (bedragen x € 1 mln.)

Regel	Omschrijving	I/S	2027	2028	2029	2030
	Saldo meerjarenraming na autonome ontwikkelingen		15,1 V	34,1 V	24,5 V	19,3 V
V.	Energiebesparingsakkoord	I	1,1 N	1,1 N	0,9 N	0,8 N
W.	Monumenten	I	1,1 N	1,1 N	1,1 N	1,1 N
X.	Sponsoring	I	0,4 N	0,4 N	0,4 N	0,4 N
Y.	Waddengebied	I	0,1 N	0,5 N	0,6 N	0,2 N
Z.	Maritiem cluster	S	0,5 N	0,5 N	0,5 N	0,5 N
AA.	Economie	S	0,3 N	0,3 N	0,3 N	0,3 N
	<i>Subtotaal Beleidsvoorstellen</i>		<i>3,5 N</i>	<i>3,9 N</i>	<i>3,8 N</i>	<i>3,3 N</i>
	Saldo na beleidsvoorstellen		11,6 V	30,2 V	20,7 V	16,0 V

V. Energiebesparingsakkoord 2027-2030

Het voorstel verlengt en intensificeert toezicht en handhaving op energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan klimaatdoelstellingen en wettelijke verplichtingen. De bijdrage loopt meerjarig en neemt af richting 2030 naarmate de opgave wordt afgerond.

W. Monumenten

Door vierjarige incidentele ophoging van middelen wordt de restauratie- en instandhoudingsopgave voor monumenten geborgd. Hiermee worden stijgende bouwkosten en restauratieachterstanden opgevangen. Dit voorkomt waardeverlies van erfgoed en ondersteunt behoud van cultuurhistorische kwaliteit in de provincie.

X. Sponsoring evenementen

Door stijgende kosten bij evenementenorganisaties en toegenomen aanvragen is het bestaande sponsorbudget ontoereikend. Deze ophoging voor 4 jaren maakt het mogelijk om publieksevenementen van provinciaal belang te blijven ondersteunen en een evenwichtige spreiding over de regio te waarborgen.

Y. Waddengebied

Met dit voorstel worden afspraken binnen de Waddengovernance geborgd, waaronder verlenging van het Investeringskader Waddengebied en bijdragen aan gezamenlijke uitvoeringsstructuren. Hiermee wordt interprovinciale samenwerking en kennisontwikkeling veiliggesteld.

Z. Maritiem cluster

De bijdrage aan het programmabureau Maritiem Cluster ondersteunt uitvoering van het bestuursakkoord met Defensie en Den Helder. Het bureau coördineert projecten rond infrastructuur, gebiedsontwikkeling en economische versterking van het maritiem cluster.

AA. Economie

In de technische bijstelling is het voordeel van € 300.000 p/j opgenomen, omdat we de BTW voor het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) toch uit het BTW-compensatiefonds (BCF) kunnen declareren. Dit voordeel kan structureel worden ingezet ter stimulering van het economisch beleid.

3.4 Versterken eigen vermogen

Wanneer we de financiële ontwikkeling tot en met 2036 analyseren, zien we een toename van de schuldpositie, de netto schuldquote en de kapitaallasten als percentage van de inkomsten. In hoofdstuk 2.2 wordt nader uitgelegd dat het belangrijk is om positieve begrotingssaldi de komende jaren te reserveren voor toekomstige investeringen en onverwachte uitgaven.

Tabel 6 Versterken eigen vermogen (bedragen x € 1 mln.)

Financieel kader	2027	2028	2029	2030
Saldo begroting 2026	15,8 V	24,4 V	17,6 V	17,0 V
3.1 Technische bijstellingen	24,3 V	24,0 V	21,3 V	16,7 V
3.2 Autonome ontwikkelingen	25,0 N	14,3 N	14,4 N	14,4 N
3.3 Beleidswijzigingen	3,5 N	3,9 N	3,8 N	3,3 N
3.4 Versterken eigen vermogen	11,6 N	30,2 N	20,7 N	16,0 N
Eindstand Kaderbrief 2027	-	-	-	-

3.5 Beleidsontwikkelingen zonder financiële gevolgen

3.5.1 Actieplan Geluid 2025-2029

Elke vijf jaar stellen we een Actieplan Geluid voor onze provinciale wegen vast. Hierin is aangegeven waar de provincie maatregelen wil nemen tegen geluidoverlast. We stellen het Actieplan Geluid op, omdat we de gezondheid van de inwoners belangrijk vinden. Daarnaast is het verplicht op grond van de Europese richtlijn omgevingslawaaï. Geluidmaatregelen zijn doelmatig als de kosten redelijk zijn in verhouding tot de gezondheidswinst die deze maatregelen opleveren. Om vast te stellen wanneer geluidmaatregelen doelmatig zijn, is in aanvulling op het Actieplan Geluid een beoordelingskader ontwikkeld: de Beleidsregels financiële doelmatigheid geluidmaatregelen Noord-Holland. Het Actieplan Geluid 2025-2029 is hiermee uitgewerkt.

De gemiddelde levenscycluskosten voor nieuwe geluidmaatregelen in de onderzoeksgebieden van het Actieplan Geluid 2025-2029 bedragen naar verwachting € 2,0 miljoen per jaar. De onderzoeksgebieden betreffen de trajecten waarin nog op te starten infrastructurele projecten kunnen plaatsvinden binnen de looptijd van het iMPI 2025-2032. De financiering van de nieuwe geluidmaatregelen geschiedt via het iMPI en is onderdeel van de bestaande financiering van infrastructurele projecten.

3.5.2 Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Er is door de provincie in 2025 een bedrag van € 200 miljoen aan eigen middelen vrij gemaakt voor de realisatie van het NNN. In het najaar van 2025 is de realisatiestrategie NNN vastgesteld. In de daarbij behorende programmering NNN is vastgelegd op welke wijze de provincie het NNN budget (de € 200 mln. plus de reeds beschikbare NNN-middelen) toewijst aan gebieden en projecten.

In de programmering NNN is aangegeven dat er voor de volledige afronding van het NNN in Noord-Holland de komende jaren een bedrag van circa € 500 -tot € 550 miljoen aan aanvullend budget nodig is. Per jaar wordt bezien of besluitvorming over extra middelen nodig is om de planning te kunnen halen. Voor 2027 is er voldoende budget om aan de slag te gaan met de NNN realisatie conform de vastgestelde programmering. We verwachten dat er pas volgend jaar, bij de kaderbrief 2028, besluitvorming nodig is over aanvullende middelen.

3.5.3 Stikstof

Noord-Holland wil een provincie zijn waar de natuurkwaliteit duurzaam is hersteld en maatschappelijke ontwikkeling mogelijk blijft binnen ecologische grenzen. Daarom werkt de provincie aan een toekomst waarin stikstofgevoelige natuur kan herstellen, terwijl er ruimte blijft voor belangrijke opgaven zoals woningbouw, infrastructuur en de energietransitie. Een programmatische aanpak helpt om het natuurherstel te borgen en maatschappelijke en economische ontwikkeling in samenhang te realiseren.

Op 27 mei 2025 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met de bestuursopdracht voor het uitwerken van een Programmatische Aanpak Natuurherstel en Stikstof Reductie (PANSR). De PANSR richt zich op geborgd natuurherstel, structurele geborgde stikstofreductie en juridisch houdbare vergunningverlening. Daarmee wil de provincie verdere achteruitgang van stikstofgevoelige natuur voorkomen, geborgd natuurherstel

mogelijk te maken en – zodra dit juridisch en ecologisch verantwoord is – weer ruimte creëren voor maatschappelijke ontwikkelingen.

3.5.4 Nieuwe onderhoudscontracten

Het vast en variabel onderhoud aan de infrastructuur van de provincie Noord-Holland is tot op heden grotendeels ondergebracht in gebiedscontracten. Dit zijn integrale onderhoudscontracten, en deze lopen af tussen 2025 en 2028. Voor deze contracten is destijds de keuze gemaakt om de regierol grotendeels bij de markt te beleggen. De rol van de provincie is hierbij hoofdzakelijk toetsend.

In de praktijk is gebleken dat het beleggen van de regie bij de markt de mogelijkheden beperkt om tijdig bij te sturen wanneer omstandigheden, risico's of prioriteiten wijzigen. Juist wendbaarheid, het tijdig kunnen bijsturen, is nodig om het areaal toekomstbestendig te beheren. Het aflopen van de gebiedscontracten biedt de mogelijkheid om zowel een passende contractvorm te hanteren als de organisatie hier goed op aan te laten aansluiten.

De financiële consequenties van deze overgang worden in kaart gebracht. Naar verwachting zal PS begin 2027 geïnformeerd worden over de transitie naar asset gerichte contracten.

3.5.5 Onderhoudsplannen (reserves groot onderhoud)

Voor de reserves groot onderhoud zijn we gestart met het verbeteren van de onderbouwing van de meerjarige plannen. Dit betekent dat we nog meer focus hebben om vanuit de inhoud (welke onderhoudswerkzaamheden en instandhoudingsinspecties voorzien wij meerjarig), de bijbehorende budgetbehoefte bepalen.

Hiermee hebben we een verbeterd inzicht gekregen in de verwachte onttrekkingen de komende 4 jaren. We blijven doorgaan met deze verbetering. Of dit leidt tot een aanpassingen in de stortingen is nog niet aan te geven. De overgang naar nieuwe, asset gerichte onderhoudscontracten is hierin onder andere een onzekere factor.

Signalen van marktpartijen komen binnen dat de geopolitieke ontwikkelingen in de wereld, waaronder de oorlog in het Midden-Oosten, gevolgen (prijsstijgingen) gaat krijgen de komende jaren bij infrastructurele werken. De signalen komen niet alleen van aannemers, maar ook van leveranciers en anderen in de keten. Gegeven deze ontwikkelingen verwachten wij dat aanbestedingen en onderhanden werk de komende jaren in prijs zal gaan stijgen. Dit zal doorwerken in de meerjarenplannen.

4. Tweede begrotingswijziging 2026

Een aantal ontwikkelingen die in deze Kaderbrief 2027 zijn opgenomen, hebben ook een effect op de begroting van 2026. Deze ontwikkelingen zijn hieronder in de tabel samengevat, en worden verwerkt in de Tweede Begrotingswijziging 2026. De toelichtingen van de mutaties zijn verwerkt in de bijlage toelichtingen mutaties.

Tabel 7 - Effecten op begroting 2026 (Bedragen x € 1 mln.)

Regel	Technische bijstellingen	Programma	2026
A.	Saldo na Eerste begrotingswijziging 2026	-	9,7 V
C.	Indexeringen	7	1,1 N
D.	Areaaluitbreiding	7	0,5 V
F.	Renteresultaat (saldo rentebaten en lasten)	7	1,0 V
	Subtotaal technische bijstellingen		0,4 V
	Saldo 2026 na technische bijstellingen		10,1 V
	Autonome ontwikkelingen		
J.	Stijgende huisvestingslasten	7	0,4 N
	Subtotaal autonome ontwikkelingen		0,4 N
	Beleidsvoorstellen		
X.	Sponsoring	1	0,5 N
Y.	Waddengebied	5	0,1 N
	Subtotaal nieuwe voorstellen		0,6 N
	Saldo 2026 na verwerking bijstellingen Kaderbrief		9,1 V

Bovenstaande mutaties zullen in de Tweede Begrotingswijziging 2026 (TBW) worden verwerkt. Het resterend positief saldo bij deze TBW zal ook, net als de saldi in 2027 en verder, worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

Bijlage Kaderbrief 2027 (Toelichtingen)

Toelichting Technische bijstellingen (3.1)

A. Vigerende meerjarenraming 2026:

Het startpunt voor het financieel kader 2027-2030 is het saldo van de meerjarenraming in de vastgestelde begroting 2026.

B. Ontwikkelingen Provinciefonds en opcenten

Er zijn 4 ontwikkelingen, hieronder aangeduid als B1 t/B4, m.b.t. het provinciefonds en de MRB:

Tabel 8 - Ontwikkelingen m.b.t. Provinciefonds en opcenten (Bedragen x € 1 mln)

Regel	2027	2028	2029	2030
B.1 Provinciefonds verwerking septembercirculaire 2025 (mutatie algemene uitkering)	26,9 N	26,2 N	26,1 N	31,1 N
B.2 Provinciefonds verwerking septembercirculaire 2025 (ontvangen compensatie voor verlengen korting EV's)	12,0 V	15,0 V	15,0 V	15,0 V
B.3 Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)	75,1 V	76,4 V	77,6 V	78,8 V
B.4 Afboeken stelpost provinciefonds en opcenten	39,9 N	43,9 N	43,9 N	43,9 N
Totaal	20,3 V	21,3 V	22,6 V	18,8 V

B.1 Provinciefonds algemene uitkering o.b.v. Septembercirculaire 2025:

De raming van de algemene uitkering van het provinciefonds wordt meerjarig naar beneden bijgesteld. Dit wordt vooral veroorzaakt door een hogere aftrek van de opcenten en het overhevelen van middelen van de algemene uitkering naar een decentralisatie uitkering (zie hiervoor de toelichting hierna onder B.2). De hogere aftrek in verband met de opcenten wordt veroorzaakt doordat in de nieuwe raming rekening is gehouden met het feit dat elektrische auto's niet meer volledig zijn vrijgesteld voor de motorrijtuigenbelasting. Dit zorgt voor een hogere opbrengst aan opcenten (zie onder C hierna) maar zorgt daardoor ook voor een hogere aftrek in het provinciefonds. De hiervoor beschreven neerwaartse bijstellingen zijn groter dan de positieve bijstellingen als gevolg van accres bijstellingen en de gedeeltelijke implementatie van het nieuwe verdeelmodel.

B.2 Provinciefonds overheveling compensatie van algemene uitkering naar decentralisatie-uitkering Septembercirculaire 2025:

Provincies krijgen een vergoeding vanwege het feit dat elektrische personenauto's nog gedeeltelijk zijn vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting (MRB). In de jaren 2026 t/m 2028 bedraagt de korting (op de MRB) 30%, in 2029 wordt dat 25% en vanaf 2030 worden elektrische personenauto's volledig belast. De provincies krijgen deze vergoeding, omdat deze korting in de MRB doorwerkt in de opbrengst van de opcenten. In de septembercirculaire 2025 is deze vergoeding overgeheveld van de algemene uitkering naar een decentralisatie uitkering. Tevens is in de septembercirculaire het bedrag per provincie bekend geworden; dat is het bedrag dat is opgenomen op regel B.2.

B.3 Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

De hogere geraamde opbrengst aan opcenten wordt verklaard doordat in deze raming rekening is gehouden met het feit dat elektrische personenauto's niet meer volledig zijn vrijgesteld voor de MRB. Dit zorgt voor een hogere opbrengst aan opcenten.

B.4 Afboeken stelpost provinciefonds en opcenten

Bij de begroting 2026 is een stelpost ingesteld voor een aantal onderwerpen met betrekking tot de opbrengst opcenten en het provinciefonds die op dat moment moeilijk te ramen waren. Het ging hierbij om de volgende onderwerpen:

- De omvang van de compensatie die in het provinciefonds zou worden ontvangen in verband met het verlengen van de vrijstelling van elektrische auto's;
- De verwachte hogere opbrengst aan opcenten vanwege het feit dat elektrische auto's niet meer volledig vrijgesteld zijn;
- Het effect van de (gedeeltelijke) implementatie van het nieuwe verdeelmodel van het provinciefonds.

Op basis van informatie uit de septembercirculaire 2025 zijn deze onzekerheden gemuteerd op het budget van het provinciefonds en de opcenten; zie hiervoor de verklaring onder B1 en B2. Hierdoor kan het saldo op de stelpost naar nul bijgesteld worden.

C. Indexeringen

Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen, wordt door de provincie indexering toegepast. De benodigde indexering wordt opgenomen in de stelpost indexering. Elk jaar wordt deze post bij de Kadefbrief geactualiseerd op basis van de meest recente rentepercentages en op basis van de te indexeren budgetten. Voor de herberekening van deze stelpost zijn de volgende begrotingsposten meegenomen:

- de onderhoudsbudgetten voor infrastructuur
- de capaciteitskosten, de materiële overheadkosten
- de omgevingsdiensten en de recreatieschappen
- de openbaar vervoer concessies
- de fractievergoedingen

-
- de provinciale bijdrage aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA)
 - prijsindexatie voor verbeter en uitbreidingsinvesteringen IMPI;
 - bibliotheek indexering
 - indexering op de decentralisatie-uitkering Erfgoed
 - indexering Huis van Hilde
 - Noord-Hollands archief
 - Provinciale atlas
 - Plein C

D. Areaaluitbreiding

Bij nieuw areaal worden, conform de hiervoor opgestelde kaders, de budgetten voor het onderhouden van het areaal bijgesteld. Met elke toename van het areaal zullen de onderhoudslasten van de provincie dus toenemen. Indien er minder areaal bijkomt dan voorheen was begroot dan wordt het budget naar beneden bijgesteld. Deze mutaties zijn op deze regel in de Kaderbrief opgenomen.

E. Leges

De raming voor de verwachte leges opbrengsten is geactualiseerd. Per saldo levert dat de mutaties op zoals die zijn opgenomen op regel E.

F. Renteresultaat

De bijstelling van het renteresultaat is het saldo van de bijstelling van de rentelasten en rentebaten. De rentelasten worden naar beneden bijgesteld vanwege:

- Het feit dat gerekend wordt met 90% realisatiecijfers qua investeringen (en niet 100%). Dit heeft impact op de omvang van de leningenportefeuille en dus de rentelasten;
- Het saldo op de schatkist ultimo 2025 is hoger dan eerder werd verwacht;
- In de vergelijkende cijfers werd uitgegaan van een veel hogere leningenportefeuille op termijn

Dit zorgt voor +/- € 8 miljoen aan structurele lagere rentelasten. De rentebaten worden naar boven bijgesteld met € 200.000 omdat er wordt uitgegaan van een structureel saldo op de schatkist ad 20 miljoen, met de ophoging wordt de begrote rentebaat in lijn gebracht met de verwachte opbrengsten over dit structurele saldo.

G. PDENH: BTW blijkt wel BTW compensabel

Bij de Kaderbrief 2026 is het budget voor PDENH opgehoogd, omdat aangenomen werd dat de BTW voor deze deelneming niet BTW compensabel zou zijn. Inmiddels is gebleken dat de fiscus de BTW wel als compensabel beschouwt. Hierdoor kan het budget weer volledig worden besteed met dezelfde bedragen waarmee het vorig jaar is opgehoogd.

H. Structureel maken van bezuinigingen uit de Kaderbrief 2026

In de Kaderbrief 2026 zijn een aantal besparingsvoorstellen meegenomen. Een aantal van deze voorstellen zijn vorig jaar niet structureel verwerkt terwijl dat wel had moeten. Dat wordt met deze correctie alsnog gedaan.

Toelichting Autonome ontwikkelingen (3.2)

I. Stijgende ICT-kosten

ICT-kosten algemeen

We nemen steeds meer ICT-voorzieningen en -applicaties via Cloud computing af als dienst via abonnementsvormen. Door tevens hogere eisen aan beveiliging, meer updates en doorontwikkeling stijgen structurele kosten voor afname van deze IT-diensten. Tegelijkertijd hebben we minder incidentele ICT-kosten.

Systeemintegraties en technische koppelingen

De afhankelijkheid van digitale koppelingen tussen applicaties neemt toe. Voor continuïteit en datagedreven werken is structurele versterking van het integratieteam noodzakelijk. Het voorstel betreft structurele uitbreiding van interne ICT-capaciteit.

J. Stijgende huisvestingslasten

De ingebruikname van de kantoorpanden Houtplein en Dreef is inmiddels bijna 15 jaar geleden. Hierdoor nemen onderhouds- en vervangingskosten toe. Om de gebouwen technisch op peil te houden en achterstallig onderhoud te voorkomen, is structureel extra budget noodzakelijk voor groot onderhoud.

K. Juridificering maatschappij

De toenemende juridificering leidt tot meer bezwaar- en beroepsprocedures, hogere proceskosten en zwaardere motiveringseisen. Dit vraagt om structurele versterking van juridische capaciteit en ondersteuning binnen de organisatie.

L. Wet en regelgeving rond informatiebeveiliging, privacy, AI- en Dataverordening

Huidige en nieuwe wet- en regelgeving en aangescherpte normen op het gebied van cyberveiligheid en privacy vereisen verdere professionalisering en de volwassenheid van de organisatie en alle medewerkers op deze terreinen. Dit vraagt om actualisatie van beleid, processen, ontwikkeling instrumenten, advisering en toezicht. Om dit te realiseren is structurele versterking van specialistische capaciteit nodig.

De implementatie van Europese AI- en dataverplichtingen vereist structurele versterking van governance, toezicht en regie op technologie en datagebruik binnen de organisatie.

M. Noord-Hollands Archief

De bijdrage aan het Noord-Hollands Archief stijgt door indexering en aangepaste afspraken. Dit is noodzakelijk om te blijven voldoen aan wettelijke archiefverplichtingen en duurzame toegankelijkheid van provinciale informatie te waarborgen.

N. Alliander

Door omzetting van een provinciale lening in aandelen vervallen rente-inkomsten. Dit leidt tot structureel lagere baten in het renteresultaat vanaf 2027.

O. Energieneutraal Paviljoen Welgelegen

Met dit voorstel wordt Paviljoen Welgelegen verduurzaamd door isolatie, optimalisatie van installaties en noodzakelijk bouwkundig onderhoud. Dit draagt bij aan provinciale

klimaatdoelen, lagere energielasten en instandhouding van het rijksmonument. De investering vindt plaats binnen het kader van verduurzaming van de eigen organisatie.

P. VENOM verkeersmodel

De structurele bijdrage aan het VENOM-verkeersmodel wordt voortgezet. Het model ondersteunt mobiliteitsanalyses en beleidsontwikkeling binnen de regio en is essentieel voor onderbouwing van infrastructurele keuzes.

Q. Huis van Hilde

De huidige structurele budgetten voor de museale taken zijn primair gericht op de basisexploitatie en bieden onvoldoende ruimte om wettelijke en beleidsmatig vastgestelde verantwoordelijkheden duurzaam te blijven uitvoeren. Het voorstel zet in op materiële en programmatische kosten (geen formatie) die nodig zijn om zowel de wettelijke taken uit de Erfgoedwet als de bovenwettelijke, beleidsmatig vastgestelde (museale) taken duurzaam te kunnen blijven uitvoeren.

R. OV-Saal

Met een incidentele bijdrage wordt uitbreiding van fietsparkeercapaciteit bij station Bussum Zuid mogelijk gemaakt. Dit verbetert de kwaliteit van het OV-knooppunt en stimuleert duurzame mobiliteit binnen de corridor.

S. RVO - Landbouwsubsidies

De uitvoering van het NSP brengt hogere lasten met zich mee dan geraamd bij de start van het NSP in 2023. De reserve Europese projecten landbouwsubsidies dreigt onder nul te zakken voordat het NSP (eind 2029) volledig is afgerond. De kostenstijging zit met name in de uitvoeringskosten van RVO. Die kosten zijn voor het NSP veel hoger in vergelijking met POP3 (het vorige GLB-programma). Daarnaast wordt RVO geconfronteerd met aanvullende administratieve en controle-eisen vanuit de EU.

Financieel: Met een eenmalige extra storting van € 5,1 miljoen in de reserve Europese projecten landbouwsubsidies kunnen t/m 2029 alle cofinancierings- en uitvoeringskosten uit de reserve worden gedekt. De extra storting zal bij de TBW 2026 in de begroting worden verwerkt. Het bedrag dat overblijft na afronding van het NSP, vloeit terug naar de algemene middelen.

T. Faunaschade (prijsspeil 2026 en niet vergoeden houtduivenschade)

De nieuwe aanpak van de Faunabeheereenheid waarin het populatiebeheer van de grauwe gans gecoördineerd wordt is van start gegaan op 1 februari 2026. In het eerste jaar zal naar verwachting zichtbaar worden dat de omvang van het beheer sterk is gegroeid ten opzichte van de oude situatie. Het is nog niet zeker te zeggen wanneer de effecten in de omvang van de schadetegemoetkomingen zichtbaar worden. Dat effect wordt medebepaald door andere factoren dan alleen de omvang van de populatie. En deze effecten zullen naar verwachting niet eerder dan over twee jaar zichtbaar kunnen worden in de cijfers van BIJ12. Omdat de timing en de omvang van het te verwachten effect moeilijk zijn te voorspellen is hiermee geen rekening gehouden in deze meerjarenraming.

Samenvattend: het bedrag dat bij de Eerste Begrotingswijziging 2026 is bijgeraamd ten opzicht van de schade van 2025 is 16,4 miljoen wordt nu structureel geborgd. Door nu al uit te gaan van het wegvallen van de tegemoetkomingen voor schade veroorzaakt door houtduiven is dit bedrag naar beneden bijgesteld tot € 8,4 miljoen per jaar.

Opgemerkt moet worden dat de uitkomsten van lopende bezwaar en beroepsprocedures nog invloed kunnen gaan hebben op de omvang van de uit te betalen tegemoetkomingen. Dit geldt voor tegemoetkomingen voor zowel houtduivenschade als voor ganzenschade.

U. Aanvullende subsidie A9 Heiloo

De raming van de kosten voor de Aansluiting A9 is geactualiseerd en bedraagt nu in totaal € 75 miljoen. Op basis van de overeengekomen procentuele kostenverdeling stijgt de bijdrage van de provincie naar bijna € 20 miljoen. Gelet op de eerdergenoemde, reeds door Provinciale Staten verleende dekking van € 16,3 miljoen, betekent dit een toename van de gevraagde dekking met € 3,6 miljoen.